

Szegedi
tudósok:

Alföldi Lajos

Késő őszi szikrázó napsütés csillog a folyosón álló hatalmas pálma levelein, a tükröfényes ablakokon, az állványon sorakozó kémcsöveken. Fény, fény mindennél. A nyitott vagy félig behajtott ajtókon át halk zümmögés: itt biztosan nem károsít senkit munka közben zajátalom. A Szegedi Biológiai Központ Genetikai Intézetének igazgatói szobájában dr. Alföldi Lajos, a biológiai tudományok doktora mosolyogva tiltakozik, mikor meghallja, hogy mint szegedi tudóst kerestem föl. Hogyan nevezünk hát azt, aki tudományt foglalkozik?

A magyar szóhasználatban a tudós szónak valami fenséges, megállapodott, megfellebbezhetetlen jelentése, de legalábbis mellékzöngéje van. Aki ma tudományt művel, tudja: csak ilyenek nem szabad lenni. Maradjunk talán a kutató megjelölésnél.

● **Mit jelent tehát a kutatónak egy ekkora intézet (70 dolgozó, ebből 30 tudományos kutató) szakmai igazgatása, irányítása?**

Intenzív és sokoldalú munkát, amely sajnos — időlegesen legalábbis — a saját kutatási területemtől von el. Bár a szervezeti forma lehetővé teszi, hogy a szakmai igazgatónak ne kelljen adminisztrációs ügyekkel foglalkoznia — a családom mégis csodálkozik, ha este hétkor már hazareggek. Magamnak mégis alig marad néhány perc naponta, hogy a saját laboromban folyó munkát figyelemmel kísérjem. Amikor két évvel ezelőtt megbíztak az intézet munkájának megszervezésével, üres falak közé költöztünk be. A kutatási feladatokat, az elkövetkező négy év programját nekem kellett meghatároznom. Nálunk a genetika fiatal tudomány, s alaposan el is voltunk maradva a nemzetközi szintől, hiszen az ötvenes, hatvanas években még nem lehetett ezzel nálunk komolyan foglalkozni. Az intézet kutatói gárdája fiatalokból alakult, a munka hat különböző területen, hat munkacsoporttal indult. En eddig bakté-

riummal foglalkoztam, most el kellett sajátítanom legalább az áttekintéshez szükséges ismereteket, például a rovargenetika, növénysejt-genetika, az emlősejt-genetika területén. Ezek úgynevezett hiányszakmák az országban, ezt a vonalat eddig senki nem művelte. Nagy volt hát a kockázat, mit tudunk elérni? Szerencsénk volt: az elmúlt két év alatt olyan eredményeket sikerült a munkatársaimnak produkálniuk, hogy ma már jegyzik őket a nemzetközi piacon.

● **Nem tudom, illik-e megkérdezni, hogy minek lehet tulajdonítani a sikeres indulást. Nyilván sok eredő szerencsés találkozásából születnek az eredmények, s nem kis szerep jut a jól felszerelt munkahelyeknek, a jó munkaszellemnek — s az egyéni tehetségnek is. A tudomány embereit nálunk sokan úgy tekintik, mint egy külön kaszt tagjait.**

A tudomány emberei valamilyen módon monomániások. Főszerelem és tehetség mellett pluszként erre is szükség van. Erre a pályára az alkalmas, aki képes a nap huszonnégy órájában ugyanarra a kérdésre koncentrálni, intenzíven élni és gondolkodni. Biztosan így van ez más szakmákban is, ha valaki jól akarja csinálni a dolgát. Az igazgató is szakma, ez is teljes embert kíván. Hiába gondolom én, hogy az az ideális intézet, ahol nincs szükség igazgatóra, ha még egyelőre nem engedhetjük meg magunknak ezt a luxust. Mindenesetre, addig is törekszem rá, hogy a kutatóknak minden lehetőséget biztosítsunk. A tévedés szabadságát is. Megpróbálom megtörni a feudális tradíciókat, ahol a vezetőnek hivatalból iga-za van. Itt mindenki mindent megvitathat. Reggel és délután egy-egy félórát együtt töltünk kávé, tea mellett. Ez jó alkalom véleménycserekre, vitákra. Aki nekem nem jut máshol hely, a földre ül. Földön ülve pedig nehéz „tekintélyt tisztelni”. Ezt a fajta munkastílust különben a párizsi Pasteur Intézetben tapasztaltam meg, ahol 1956-ban egy évet töltöttem ösztöndíjjal az azóta Nobel-díjjal kitüntetett André Lwoffnál. Amikor először álltam sorba ebéd után a csapnál, hogy a tányéromat elmossam, előre akartam engedni a mögöttem várakozó professzort, aki ezen módfelett csodálkozott, s nem is értette, mit akarok. Ez persze apró példa, de jellemzőnek érzem. Azt szeretném, ha nálunk is ilyen demokratikus lenne a légkör.

Alföldi Lajos a Biológiai Központban tősgyökeres szegedinek számít, hiszen ő az egyetlen, aki az egyetem befejezése óta egyfolytában Szegeden dolgozik. Ma — kétéves tudományos szervezői munka után — úgy érzi, a saját laboratóriumában, saját munkatársaival többet tudnak saját kutatási témájáról, mint ő maga. Ez jó is, rossz is. Jó, mert büszke a „tanítványokra”, s rossz, mert joggal érzi, hogy még nem „öregedett ki”. Egy angol mondás szerint: specialista az az ember, aki egyre többet tud egyre kevesebbről. Az ő gyakorlati az ellenkezője, neki egyre több dolgról kell egyre többet tudnia.

● **Hogyan tartják a ma már egyre fontosabb, s az eredményes munka szempontjából nélkülözhetetlen nemzetközi kapcsolatokat? Melyek a leghasznosabb formák? Indokoltnak tűnik ez a kérdés, hiszen tudjuk, hogy szinte nem múlik el hét az SZBK életében anélkül, hogy ne fogadnának külföldi vendéget.**

Szerencsés helyzetben vagyunk, mert a forgalom kétoldalú. Az Akadémia külügyi vezetése maximálisan támogatja és megkönnyíti külföldi útjainkat. Az ENSZ-támogatásból is van erre keret; jelen pillanatban is hatan tartózkodnak egyéves ösztöndíjjal külföldön: ketten az NSZK-ban, ketten Angliában, ketten a Szovjetunióban. Szinte nem is lehet fölmérni ennek a jelentőségét, hiszen a mi szakmánkban a személyes kontaktusoknak óriási a szerepe. Ha információinkat a tudományos élet eseményeiről csupán a szakirodalomból szereznénk, állandóan egy-két évvel lennénk lemaradva (ennyi idő telik el általában egy kísérlet sor befejezése és az eredmény publikálása között). De nemcsak mi utazunk, hozzánk is szívesen jönnek a világ legkülönbözőbb részeiről. S mint ahogy engem az Ivánovics-iskola segítette annak idején, kezdő kutatókoromban, hogy külföldi intézetben is megálljam a helyem, úgy remélem, hogy a fiataljaink is az intézet jó hírét növelik és kapcsolatát bővítik.

● **Ennek persze alapvető feltétele a nyelvtudás.**

Igen, fiatal kutatóink hároméves szerződését csak akkor újítjuk meg, ha sikeresen leviszgatnak angol nyelvből. Elengedhetetlen az orosz nyelvtudás is.

● **A kutatónak a külföldi utazás tehát; nem azt jelenti, amit más emberfiának, nem szórakoztató kikapcsolódást, hanem nagyon is koncentrált szellemi gyűjtőmunkát. Mikor pihen hát az igazgató, mikor és hogyan lazít?**

Néhány éve kerttulajdonos vagyok. Falun nőttem föl, hozzám közel áll a föld és a természet. Ha esik, ha fúj, a hétvégéket fizikai munkával, ásással, fáteljesítéssel töltöm. Hétfőnként sajog ugyan a hátam, de jókedvem van. Nekem ez a kikapcsolódás jelent felüdülést, ez tart egyensúlyban. Ha éppen tetszik, közben is lehet gondolkodni. Bár a jó levegőn még a problémák is könnyebben megoldhatónak látszanak...

KULKA ESZTER

Tasnádi
Varga
Éva:

Szekerek járnak

Már többé nem

Engem őrízne

Szekerek járnak az úton,
s a szívem daltól árad,
és nekimennék az éjnek,
deresedő határnak,

s mint kölyökkoromban tettem,
gallyat dobnék a tűzre,
és nézném, hogy leng a fényben
az asszonyok gyűszűje.

Szekerek járnak az úton,
— bizony, hogy ősz van újra,
és bizony, hogy már mögöttem
maradt az évek útja.

Ablakom fénylő tükrére
fehér ködök fonódnak,
és különös fanyar ízet,
érezem a tiszta bornak.

Augusztus vége. Darázs táncol a fényben,
és lukas hálót dobott a nap hajamra,
fényrácsok között nézek reád a hegyről
életem hétköznapja.

Toll. Tinta. Papír. Íróasztallá váltak.
Vasbeton. Láda. Kőbányai szerelmek.
Tört cigarettá egy piros csónakházban.
Már többé nem kereslek.

Tapasztalat. Pénz. Szemlélődő vasárnap.
Egyhúszas fagyalt, jaj nem jön
[többé vissza!]

Szép sötétzöld fák a sárga homok mentén,
nem vár engem a hinta.

Füstsűrű. Újság. Napszemüveg prizma,
s a hétköznapok rendje
[játéksorokban táncol.]

Augusztus vége. És egy ág levéldisznó
fejést ugrik a fáról.

Ha újra tudnék bármit is kérni,
mint valamikor a gyermekkorban,
talán szakállas bádogganóktól,
vagy tündérlánytól, ki táncra dobban,
csak Hévízgyörköt kívánnám újra.
— Járnék a tiszta, birsszagú csendben,
bólintó mályvák közt szaladgálnék,
szélvésznel, tűznél sebesebben.
Rákokat néznék hűvös pincében,
csalánnal töltött a vödör mélye...
hold ügyelne a jegenyefákra,
a jánosbogarak halk életére.
S újra járnám a susogó kertet,
sorra megráznám a szilvafákat,
s apró pocsolyák törött tükrében
kiabálnám, hogy nem vagyok fáradt.
S biztosan tudnám, nem bánthat senki,
lefeküdnék a megvetett ágyra,
s engem őrízne barna gerendán
az esti lepkék áttetsző szárnya.

